

ATATÜRK İLKELERİ

- ▶ Türkiye Cumhuriyeti'ni çağdaşlaştırmak amacıyla yayımlanan Atatürk ilkeleri bir bütünün parçası olup birbirini tamamlayan altı temel ilkedен oluşmuştur.
- ▶ **Cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, laiklik, devletçilik ve inkılapçılık** olarak sıralayabileceğimiz altı temel ilke dışında bu ilkeleri tamamlayan bütünleyici ilkeler de vardır.

Atatürk İlkeleri ile Bütünleyici İlkeler

Temel İlkeler	Bütünleyici İlkeler
Cumhuriyetçilik	Milli Egemenlik
Milliyetçilik	Milli Birlik ve Beraberlik
Halkçılık ve Milliyetçilik	Yurtta Sulh, Cihanda Sulh
Laiklik ve İnkılapçılık	Akılcılık ve Bilimsellik
İnkılapçılık	Çağdaşlaşma ve Batılılaşma
Bütün İlkeler	İnsan ve İnsanlık Sevgisi

Cumhuriyetçilik

- ▶ Cumhuriyet, egemenliğin bir kişi veya gruba değil, kayıtsız şartsız millete ait olduğu yönetim biçimidir.

Cumhuriyet Yönetiminin Özellikleri

- Egemenlik millettir.
- Yöneticileri halkın iradesi belirler.
- Yöneticiler halk tarafından belirli bir süreliğine seçilirler.
- Yöneticilerin yaptığı işler halk tarafından denetlenir.
- Demokratik bir sistemdir.
- Herkesin seçme ve seçilme hakkı vardır.
- Dayandığı temel ilke halkçılıktır.

Cumhuriyetçilik İlkesiyle İlgili Atatürk'ün Sözleri

- ▶ "Türk milletinin yaratılışına en uygun yönetim cumhuriyettir."
- ▶ "Hakimiyet, kayıtsız şartsız millettir."
- ▶ "Ey yükselen yeni nesil! İstikbal sizsiniz. Cumhuriyeti biz kurduk, onu yükseltecek ve sürdüreceksiniz."
- ▶ "Bugünkü hükümetimiz, devlet teşkilatımız doğrudan doğruya milletin kendi kendine, kendiliğinden yaptığı bir devlet ve hükümet teşkilatıdır ki onun ismi cumhuriyettir..."

Cumhuriyetçilik İlkesiyle İlgili İnkılaplar ve Gelişmeler

- TBMM'nin açılması
- Saltanatın kaldırılması
- Cumhuriyetin ilanı
- Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi
- Seçme yaşının 22'den 18'e indirilmesi
- Çok partili hayata geçiş denemeleri
- Milletvekili sayısının artırılması
- Halifeliğin kaldırılması
- 1921 ve 1924 Anayasalarının kabulü
- Tek dereceli seçim sistemine geçilmesi
- Erkan-ı Harbiye Vekaleti'nin kaldırılarak ordunun siyasetten ayrılması

Milliyetçilik

- ▶ Milliyetçilik (ulusalcılık) maddi ve manevi açılarından milletin ve ülkesinin çıkarlarını her şeyin üstünde tutma anlayışı olarak kabul edilir.

Milliyetçilik İlkesinin Özellikleri

- Temeli milli kültürdür.
- Birlik ve beraberliği amaçlar.
- Dil, ırk ve mezhep kavgalarına karşıdır.
- İrk ve millet üstünlüğünü reddeder.
- Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında etkili olan ilkedir.
- Ulusal bağımsızlığı ve çıkarları korumayı amaçlar.
- Eğitim, kültür ve ekonomide millileşmeyi hedefler.

Milliyetçilikle İlgili Atatürk'ün Sözleri

- ▶ "Ne mutlu Türküm diyene!"
- ▶ "(...) ilerleme ve gelişme yolunda ve milletlerarası temas ve münasebetlerde, bütün çağdaş milletlere paralel ve onlarla dengeli bir şekilde Türk toplumunun özel karakterlerini ve başlı başına bağımsız kimliğini saklı tutmaktır."
- ▶ "Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür."

Milliyetçilik İlkesiyle İlgili İnkılaplar ve Gelişmeler

- Türk Dil Kurumunun kurulması
- Türk Tarih Kurumunun kurulması
- Kabotaj Kanununun kabulü
- İstiklâl Marşı'nın kabulü
- Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin açılması

- Demir yollarının ve yabancı şirketlerin millileştirilmesi
- Kapitülasyonların kaldırılması
- Türk parasını koruma kanunu çıkarılması

● Halkçılık

- ▶ Atatürkçü düşüncede halkçılık, herkesin kanun önünde eşitliğine, hiçbir kişi ya da gruba ayrıcalık tanınmamasına denir.

Halkçılık İlkesinin Özellikleri

- Cumhuriyetçilik ve milliyetçilik ilkelerini bütünleyen bir ilke konumundadır.
- Vatandaşların sosyal ve siyasi alanda aktif olmasını ve kanun önünde herkesin eşit olmasını amaçlar.
- Her alanda halk yararının gözetilmesini hedefler.
- Sosyal devlet anlayışının gelişimine katkı sağlar.
- Kişi, grup ve aile ayrıcalığına karşıdır.
- Sınıf ayrımını reddeder.
- Millî egemenliğe dayandığı ve milletin yararını her şeyin üstünde tuttuğu için eşitliği esas alır.
- Dayandığı temel prensipler; eşitlik, adalet, millî egemenlik ve demokrasidir.

Halkçılık İlkesiyle İlgili Atatürk'ün Sözleri

- ▶ "Yeni Türkiye Devleti, bir halk devletidir, halkın devletidir."
- ▶ "İrade ve hâkimiyetin kaynağı millettir. Kanunlar önünde mutlak bir eşitlik kabul eden; hiçbir ferde, hiçbir aileye, hiçbir sınıfa, hiçbir cemaate imtiyaz tanımayan yurttaşları halktan ve halkçı kabul ederiz."

Not

Bu sözde cumhuriyetçilik ve halkçılık birbirini bütünlemiştir.

- ▶ "Bizim düşüncemizde çiftçi, çoban, işçi, tüccar, sanatkâr, asker, doktor, kısaca, herhangi bir sosyal müessesede çalışan bir vatandaşın hak, menfaat ve hürriyeti eşittir. Devlete, bu anlayış ile azami yardımcı olmak ve milletin emniyet ve iradesini yerinde sarf edebilmek, bizce, bizim anladığımız manada, halk hükûmeti idaresi ile mümkün olur."

Halkçılık İlkesiyle İlgili İnkılaplar ve Gelişmeler

- Aşar vergisinin kaldırılması
- Kadınlara siyasi (seçme ve seçilme) hakların verilmesi
- Soyadı Kanunu'nun kabulü
- Türk Medeni Kanunu'nun kabulü
- Millet Mekteplerinin açılması
- Hıfzıssıhha Enstitüsünün açılması

● Laiklik

- ▶ Laiklik, devlet düzeninin ve hukuk kurallarının dine dayalı değil, akla ve bilime dayandırılmasıdır.
- ▶ Laiklik, din ve mezhep özgürlüğünün sağlanması, devletin tüm dinlere eşit mesafede durması, her alanda akli ve bilimi rehber almasıdır.

Laiklik İlkesinin Özellikleri

- Din ve mezhep özgürlüğü vardır.
- Farklı dinlerden insanların birlikte yaşamasını amaçlar.
- Hukuk kurallarının dünyevi ihtiyaçlara göre hazırlanmasını esas alır.
- Akli ve bilimi esas alır.
- "Devletin resmî dini yoktur." anlayışını benimser.

Laiklik İlkesiyle İlgili Atatürk'ün Sözleri

- ▶ "Her fert istediğini düşünmek, istediğine inanmak, kendine mahsus siyasi bir fikre sahip olmak, seçtiği bir dinin icaplarını yapmak veya yapmamak hak ve hürriyetine sahiptir. Kimsenin fikrine ve vicdanına hâkim olunamaz."

Not

Bu sözde laiklik ilkesini cumhuriyetçilik ilkesi bütünlemiştir.

- ▶ "Türk Devleti laikdir. Her ergin dinini seçmekte serbesttir."
- ▶ "Hayatta en hakiki mürşid ilimdir."
- ▶ "Laiklik yalnız din ve dünya işlerinin ayrılması demek değildir. Tüm yurttaşların vicdan, ibadet ve din özgürlüğü de demektir."

Laiklik İlkesiyle İlgili İnkılaplar ve Gelişmeler

- Saltanatın kaldırılması
- Halifeliğin kaldırılması
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulü
- Medreselerin kapatılması
- Şeriye mahkemelerinin kapatılması
- Şeriye ve Evkaf Bakanlığı'nın kaldırılması
- Tekke, zaviye ve türbelerin kapatılması
- Türk Medeni Kanunu'nun kabul edilmesi
- "Devletin dini İslam'dır." maddesinin anayasadan çıkarılması
- Atatürk ilkelerinin anayasaya eklenmesi

TYT - AYT

TARİH VIDEO DERS KİTABI

ATATÜRKÇÜLÜK VE TÜRK İNKILABI

ÜNİTE
21

Devletçilik

- ▶ Devletçilik, milletin yönetim ve ekonomiyle ilgili istek ve beklentilerinin devlet tarafından oluşturulan bir yönetim ile gerçekleştirilmesi siyasetidir.
- ▶ Devlet, düzenleyici ve denetleyici olarak yer aldığı ekonomide özel sektörün gerçekleştiremeyeceği ağır sanayi ve altyapı yatırımlarını üstlenmelidir.
- ▶ Atatürk'ün "**karma ekonomi**" olarak isimlendirdiği bu ekonomik sistemde, devlet ve özel sektör birlikte çalışarak ekonomik alanda refaha ulaşmış bir Türkiye Cumhuriyeti oluşturacaktır.

Devletçilik İlkesinin Özellikleri

- Türkiye'ye özgü bir sistem olarak Türkiye'nin ekonomik şartlarından ve ihtiyaçlarından ortaya çıkmıştır.
- Ülkenin kalkınmasını amaçlar.
- Özel sektörü destekler.
- Kamu yararının gerektirdiği alanlarda özel sektörün yapamadığı işlerin devlet tarafından yapılmasını öngörür.
- Eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel alanlarda da devlet desteğini gerekli kılar.
- Ortaya çıkış nedenlerinden biri de sosyal adaleti sağlamaktır.
- Bölgeler arası kalkınmışlık düzeyi arasındaki farkları gidermeyi amaçlar.

Devletçilik İlkesiyle İlgili Atatürk'ün Sözleri

- ▶ "Ekonomik kalkınma, hür, bağımsız, daima daha kuvvetli, daima daha refahlı Türkiye idealinin bel kemiğidir."

Not

Bu sözde devletçilik ilkesini milliyetçilik ilkesi bütünlemiştir.

- ▶ "Biz iktisadiyatta mutedil devletçiyiz. Bizi bu istikamete sevk eden, memleketin ihtiyacı ve bu milletin fikri temayülüdür."
- ▶ "Bireylerin özel girişimlerini ve faaliyetlerini esas tutmak fakat büyük bir milletin bütün gereksinimlerini ve birçok şeylerin yapılmadığını göz önünde tutarak memleket ekonomisini devletin eline almak."

Devletçilik İlkesiyle İlgili İnkılaplar ve Gelişmeler

- İzmir İktisat Kongresi'nin düzenlenmesi
- Misak-ı İktisadi Kararları'nın kabulü
- I. Beş Yıllık Kalkınma Planı
- Hıfzıssıhha Enstitüsü'nün açılması
- Atatürk Orman Çiftliği'nin kurulması
- Sümerbank'ın kurulması

- MTA (Maden Tetkik Arama Kurumu)'nın kurulması
- Yabancılarla ait demir yolları, limanlar ile reji (tekel) idaresinin devletleştirilmesi

İnkılapçılık

- ▶ İnkılapçılık, Türk milletini geri bırakmış kurumların yerine çağdaşlığın gereklerine göre ilerlemeyi sağlayacak yeni kurumlar kurmaktır.

İnkılapçılık İlkesinin Özellikleri

- Sürekli ilerleme ve çağdaşlaşmayı esas alır.
- Dinamik bir düşünce sistemidir. Sürekli çağını yakalamaya çalışır.
- Yenileşmeyi gerçekleştirirken millî benliğin korunmasına da büyük önem vermiştir.
- Yeniliklerin yapılmasında akıl ve bilimle beraber Türk toplumunun ihtiyaçlarını da gözetir.
- Yeniye, iyiyi ve güzeli esas alır.
- Atatürk ilkelerinin yaşama aktarılmasında etkili olan ilkedir.

İnkılapçılık İlkesiyle İlgili Atatürk'ün Sözleri

- ▶ "Biz büyük bir inkılap yaptık. Memleketi bir çağdan alıp yeni bir çağa götürdük. Birçok eski müesseseleri yıktık."
"... Medeni eser meydana getirmek kabiliyetinden yoksun olan kavimler, hürriyet ve bağımsızlıklarından ayrı tutulmaya mahkûmdurlar. Medeniyet yolunda başarı yenileşmeye bağlıdır. Sosyal hayatta, ekonomik hayatta, ilim ve fen sahasında başarılı olmak için tek gelişme ve ilerleme yolu budur. Hayata ve geçime egemen olan kuralların zaman zaman ile değişme, gelişme ve yenilenmesi zorunludur."
- ▶ "Memleketimizi çağdaşlaştırmak istiyoruz. Bütün mesaimiz Türkiye'de çağdaş, bu nedenle Batılı bir hükümet vücuda getirmektir. Medeniyete girmek arzu edip de Batı'ya yönelmemiş millet hangisidir? Bir istikamette yürümek azminde olan ve hareketinin ayağında bağlı zincirlerle güçleştirildiğini gören insan ne yapar? Zincirleri kırar, yürür!"
- ▶ "Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılapların gayesi, Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağımıza uygun ve bütün mana ve biçimiyle medeni bir toplum hâline ulaştırmaktır."

İnkılapçılık İlkesiyle İlgili İnkılaplar ve Gelişmeler

- Latin harflerinin kabulü
- Takvim, saat ve ölçüde değişiklik yapılması
- Hafta tatilinin cumadan pazara alınması
- Uluslar arası rakamların kabulü
- Şapka Kanunu'nun kabulü
- Kılık-kıyafet Kanunu

● TÜRK İNKILABI

- Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde ve ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilen Türk inkılabının temel amacı, Türkiye Cumhuriyeti'ni çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarmaktır.

● SİYASİ ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

● Saltanatın Kaldırılması (1 Kasım 1922)

Nedenleri:

- Ülke içindeki iki başlı yönetime son verme düşüncesi
- Cumhuriyetin ilanına kadar geçen sürede rejim tartışmalarına neden olmuştur.
- İtilaf Devletlerinin Lozan Barış Görüşmeleri'nde ikilik çıkarma planlarını engelleme isteği
- Saltanat anlayışının laiklik ve ulusal egemenlik anlayışına aykırı olması

Önemi ve sonuçları:

- Millet egemenliği önündeki en büyük engel kaldırılmıştır.
- Cumhuriyet yönetimine geçiş hızlanmıştır.
- Egemenliğin halka ait olduğu kabul edilmiştir.
- Osmanlı Devleti **resmen** sona ermiştir.
- Ülke içinde iki başlı yönetim sona ermiştir.
- İtilaf Devletleri'nin Lozan'da ikilik çıkarma planları engellenmiştir.
- Abdülmecit Efendi halife olarak atanmıştır.

- BMM tarafından yapılan tek inkılap olan saltanatın kaldırılması ile cumhuriyetçilik ilkesi doğrultusunda millî egemenliği gerçekleştirme yolunda önemli bir adım atılmıştır.
- Saltanat kaldırılarak dini gücü temsil eden halifelik siyasetten ayrılmıştır.
- Cumhuriyetçilik, halkçılık ve laiklik ilkeleriyle ilgilidir.

Not

Saltanat kaldırılmasına rağmen halifeliğe dokunulmamasında halkın tepkisini çekmeme düşüncesi göz önünde bulundurulmuştur.

● Ankara'nın Başkent İlan Edilmesi (13 Ekim 1923)

- Saltanatın kaldırılması sonrasında yeni kurulacak Türk devletinin başkentinin neresi olacağı sorusu gündeme gelmişti.
- Lozan Barış Antlaşması'nın II. TBMM tarafından onaylanması ile Türk ordusu yaklaşık beş yıl süren işgale son vererek 6 Ekim 1923'te İstanbul'u teslim almıştır.
- Millî Mücadele'nin zaferle sonuçlanması ve saltanatın kaldırılmasının ardından yeni devletin başkentinin neresi olacağı yüksek sesle konuşulmaya başlanmıştır. Bazı mebuslar başkentin İstanbul olması yönünde görüş bildirdi. Ancak TBMM'nin Ankara'da olması bu şehri yeni devletin fiilî başkenti yapmıştır.
- **Ankara'nın başkent olarak seçilmesinde;**
- Anadolu'nun merkezinde yer alması
  - ulaşım ve haberleşme ağının elverişli olması
  - savunmaya elverişli bir durumda olması